

Reformy hospodárskej politiky 2011: Cesta k rastu

Zhrnutie v slovenčine

- Globálne zotavovanie z najväčšej recesie od veľkej hospodárskej krízy pokračuje, ale naďalej do značnej miery závisí od stimulov makroekonomickej politiky a ešte stále sa nepodarilo podstatne znížiť vysokú a trvalú nezamestnanosť v mnohých krajinách. Analýza Cesta k rastu 2011 zdôrazňuje štrukturálne reformy potrebné na obnovenie dlhodobého rastu po kríze. Pre každú krajinu OECD a po prvýkrát aj pre šesť rozvíjajúcich sa ekonomík (Brazíliu, Čínu, Indiu, Indonéziu, Rusko a Juhoafrickú republiku) je identifikovaných päť reformných priorít, ktoré by boli najúčinnnejšie na zaručenie trvalo udržateľného rastu počas nadchádzajúceho desaťročia. Analýza preukazuje, že mnohé z týchto reforiem by mohli pomôcť toľko potrebnej finančnej konsolidácii a prispieť k zníženiu globálnej nerovnováhy bežného účtu.
- Ukazovatele v tejto analýze, ktoré sú porovnateľné v medzinárodnom meradle, umožňujú krajinám zhodnotiť vlastnú hospodársku výkonnosť a štrukturálne politiky v rôznych oblastiach.
- Toto vydanie navyše obsahuje tri analytické kapitoly týkajúce sa bytovej politiky, efektivity systémov zdravotnej starostlivosti a väzieb medzi štrukturálnymi politikami a nerovnováhou bežného účtu.

Globálne zotavovanie z najväčšej recesie od veľkej hospodárskej krízy už nejaký čas trvá, ale naďalej do značnej miery závisí od stimulov makroekonomickej politiky a doteraz nebolo dostatočné na vyriešenie vysokej a trvalej nezamestnanosti v mnohých krajinách. Keďže finančné stimuly sa budú postupne rušiť, aby sa tak riešila trvalo neudržateľná rýchlosť narastania verejného dlhu, a od menovej politiky sa dá očakávať iba malá alebo žiadna podpora, hlavnou výzvou, ktorej dnes vlády OECD čelia, je zmena zotavenia podporovaného politikami na samoudržateľný rast. Zrýchlenie procesu štrukturálnych reforiem, ktorý sa mimo oblasti finančnej regulácie počas globálnej recesie spomalil, by v tomto ohľade mohlo zohrať rozhodujúcu úlohu. V kontexte zotavenia z krízy môžu dostať prioritu reformy, ktoré najviac prispievajú ku krátkodobému rastu a pomáhajú nezamestnaným a nepracujúcim zostať v kontakte s trhom práce.

V tomto novom vydaní analýzy Cesta k rastu sa pre každú krajinu OECD a po prvýkrát aj pre hlavné rozvíjajúce sa ekonomiky (Brazíliu, Čínu, Indiu, Indonéziu, Rusko a Juhoafrickú republiku, tzv. BRIICS) identifikuje päť reformných priorít, ktoré by boli najúčinnnejšie na zaručenie trvalo udržateľného rastu počas nadchádzajúceho desaťročia. Tieto odporúčania sú založené na mapovaní medzi nedostatkami vo výkone – meranými na základe porovnania rozdielov v produktivite práce a využití pracovných síl s krajinami dosahujúcimi najlepšie výsledky – a slabými stránkami politik každej jednotlivkej krajiny. Hlavné závery z tejto úlohy stanovenia priorít, ktoré sú zhrnuté v kapitole prehľadu (kapitola 1) a podrobnejšie popísané v kapitole o jednotlivých krajinách (kapitola 2) sú tieto:

- Krajiny OECD s vyššími príjmami čelia širokej škále politických výziev a možno ich zhruba rozdeliť do dvoch skupín. Prvá skupina pozostáva najmä z krajín na európskom kontinente, ktoré by mali zvýšiť využitie pracovných síl. Následné odporúčania zahŕňajú zlepšenie štruktúry systémov dávok, riešenie duality trhu práce prostredníctvom reformy ochrany pracovných miest a presun daňového zaťaženia mimo pracovných síl, pričom na popredných miestach sú aj reformy trhu výrobkov. Zostávajúce relatívne bohaté krajiny OECD čelia vyváženejšej množine výziev, pričom sa odporúča najmä väčšie zameranie na produktivitu práce – najmä pre ázijské členské krajiny – a reformy regulácie sieťového odvetvia, obmedzení priamych zahraničných investícií, daňovej štruktúry a verejných sektorov.
- Krajiny OECD s nižšími príjmami vrátane Čile, Estónska, Izraela a Slovinska, ktoré vstúpili do OECD v roku 2010, a krajiny BRIICS čelia oveľa vyššiemu počtu výziev týkajúcich sa vzdelávacieho systému a regulácie trhu výrobkov. Cieľom reforiem v týchto oblastiach je zvýšenie produktivity. Politickú výzvu v týchto krajinách predstavuje aj práca načierno. V mnohých prípadoch je podstata politických priorít pre krajiny BRIICS obsahovo podobná prioritám pre krajiny OECD s nižšími príjmami, hoci miera potrebných reforiem je spravidla vyššia v krajinách BRIICS. Odporúčania pre krajiny BRIICS a niektoré krajiny OECD s nižšími príjmami tiež v niektorých prípadoch zahŕňajú reformy právneho systému a vymožiteľnosti zmlúv, ako aj vylepšenia systému vládnutia, ktoré by boli namierené proti korupcii.
- Na popredné miesto sa v podmienkach po kríze dostávajú reformy, ktoré by priniesli rýchly nárast príjmov a pracovných miest. Spomedzi identifikovaných politických priorít takéto reformy zahŕňajú zníženie prekážok konkurencii (napr. v maloobchode a slobodných povolaniach), menšie administratívne zaťaženie podnikov a odstránenie prekážok priamych zahraničných investícií. Niektoré z identifikovaných priorít by tiež mohli značne prispieť k zabráneniu tomu, aby sa vysoká nezamestnanosť stala trvalou, čo je ďalšia významná obava v súčasnom prostredí. Mnohé reakcie politik trhu práce na krízu – napríklad posilnenie programov krátkodobých prác alebo rozšírenie dĺžky a rozsahu dávok v nezamestnanosti – pomohli stlmiť vplyv recesie na nezamestnanosť a zmierniť problémy pracujúcich. S vyvíjajúcimi sa hospodárskymi podmienkami by nové politické iniciatívy mohli pomôcť posilniť pracovnú náplň zotavenia. Takéto reformy zahŕňajú vyššie výdavky na aktívne politiky trhu práce a ich reformy, menší dualizmus trhu práce prostredníctvom reformy ochrany pracovných miest a zlepšenie programov sociálnych transferov.
- Súčasná hospodárska situácia má nejasné dôsledky na schopnosť vlád uskutočňovať reformy, pričom v období po kríze je ich potreba zjavnejšia, ale v mnohých krajinách môžu byť prekážkou slabšie fiškálne pozície. Z tohto hľadiska je nevyhnutné zaručiť, aby reformy boli v súlade s naliehavou potrebou fiškálnej konsolidácie.
- Hlavným cieľom štrukturálnych reforiem je zlepšenie dlhodobých úrovní príjmov, ale mohli by priniesť aj dôležité výhody pre fiškálnu rovnováhu. Napríklad reformy, ktoré zvyšujú zamestnanosť, pravdepodobne pomáhajú zlepšovať fiškálnu konsolidáciu. Trvalo neudržateľné verejné financie spôsobili tiež vyššiu naliehavosť mnohých ďalších typov štrukturálnych reforiem. Konkrétne by k zmierneniu fiškálnych dlhov mohli prispieť napríklad zlepšenia daňových systémov a vyššia efektívnosť systémov vzdelávania a zdravotnej starostlivosti.

Štrukturálne reformy zvyšujúce rast môžu mať priaznivé reťazové účinky na nerovnováhu bežného účtu, čo je podrobne preskúmané v kapitole 5. Napriek určitému zúženiu počas krízy je globálna nerovnováha stále značná v krajinách OECD aj mimo OECD, a ak nedôjde k politickému opatreniu, pravdepodobne to tak aj zostane. Hoci cieľom štrukturálnych reforiem spravidla nie je riešiť globálnu nerovnováhu, môžu mať vplyv na bežné účty tým, že ovplyvňujú rozhodnutia domácností a firiem v oblasti šetrenia a investovania, ako aj tým, že menia verejné šetrenie a

investovanie. Nová empirická analýza prezentovaná v tejto kapitole naznačuje, že niekoľko štrukturálnych reforiem, ktoré sú samy o sebe žiaduce, by zároveň mohli znížiť globálnu nerovnováhu zúžením medzier medzi domácim šetrením a investovaním v niekoľkých hlavných hospodárskych oblastiach:

- Rozvoj systémov sociálneho zabezpečenia v Číne a ďalších ázijských krajinách by splnil dôležitý sociálny cieľ a ako vedľajší efekt by znížil potrebu preventívneho šetrenia, čím by sa obmedzili veľké prebytky na bežnom účte v niektorých z týchto krajín.
- Dôchodkové reformy, ktoré zvyšujú vek odchodu do dôchodku, by zvýšili úroveň príjmov a zároveň pomáhali obmedzovať šetrenie a prebytky na bežnom účte (ale zvyšovali by deficit v prípade krajín s vonkajším deficitom).
- Reformy trhu výrobkov v sieťových odvetviach, maloobchode alebo odborných službách by mohli podporiť kapitálové výdavky a tým obmedziť prebytky na bežnom účte v krajinách ako napríklad Japonsko alebo Nemecko.
- Odstránenie politických deformácií, ktoré podporujú spotrebu, napríklad odpočítanie úrokov z hypoték z daní pri nezdanení imputovaného nájomného, by mohlo pomôcť zvýšiť šetrenie domácností a znížiť vonkajší deficit v mnohých krajinách, najmä v USA, hoci ich realizácia by si musela počkať na väčšiu stabilizáciu hospodárstva.
- Reformy finančného trhu, ktoré zvyšujú dômyselnosť a hĺbku finančných trhov, by mohli uvoľniť obmedzenia požičiavania v rozvíjajúcich sa ekonomikách, a tým zvýšiť spotrebu a investície, čo by pomohlo znížiť prebytok na bežnom účte, ktorý sa vyskytuje v niektorých z týchto krajín. Súčasťou takýchto reforiem by museli byť primerané obozretné kontroly.
- Celkovo by kombinácia prísnejších fiškálnych politík v krajinách OECD, reforiem trhu výrobkov v Nemecku a Japonsku, zvýšených verejných výdavkov na verejné zdravie (o 2 percentuálne body HDP) a liberalizácie finančného trhu v Číne mohla znížiť veľkosť globálnej nerovnováhy o približne jednu tretinu.

Toto vydanie analýzy Cesta k rastu obsahuje špeciálnu kapitolu o bývaní (kapitola 4), čo je oblasť, v ktorej chybné politiky prispeli k vzniku nedávnej krízy a teraz by mohli spomaliť mobilitu pracovných síl a zvyšovanie počtu pracovných miest. Táto kapitola uvádza nové ukazovatele politík trhu s bývaním a empirickú analýzu krajín OECD a prináša nasledujúce hlavné zistenia:

- Súčasťou inovácií na trhoch hypoték by mal primeraný regulačný dohľad a obozretné bankové regulácie. Finančná liberalizácia a inovácie v oblasti hypoték zvýšili prístup k bývaniu pre domácnosti, ktoré boli predtým obmedzené úvermi, ale regulačné reformy na trhoch hypoték môžu byť dôvodom značného zvýšenia cien nehnuteľností – v krajinách OECD v období od 80-tych rokov 20. storočia do polovice minulého desaťročia priemerne o 30 % – a vyšších výkyvov cien nehnuteľností.
- Ponuka nehnuteľností by mohla v mnohých krajinách OECD lepšie reagovať na dopyt, napríklad zjednodušením zložitých postupov udeľovania stavebných povolení. To by pomohlo zabrániť nadmerným výkyvom cien nehnuteľností. Lepšie reagovanie by sa zároveň premietlo do rýchlejšie sa meniacich investícií do bývania, ak sa nedá obmedziť nestálosť dopytu.
- Bytové politiky by mohli zjednodušiť mobilitu obyvateľstva a umožniť tak priblíženie sa pracujúcich k pracovným miestam, čo by zároveň pomohlo zotaveniu pracovného trhu z nedávnej krízy. Zníženie vysokých nákladov spojených s nákupom nehnuteľnosti by zlepšilo prístup k úverom a reagovanie na ponuku nehnuteľností. Taktiež by to zlepšilo mobilitu obyvateľstva, k čomu by prispelo aj určité zjednodušenie relatívne prísnych kontrol nájomného a predpisov týkajúcich sa vzťahov medzi prenajímateľom a nájomcom.
- Bytové politiky by mali byť navrhnuté tak, aby boli efektívne a spravodlivé. Daňové deformácie by mali byť odstránené rovnakým zdanením bývania a alternatívnych investícií. Za predpokladu, že sú dôkladne navrhnuté, ciele systémy sociálneho bývania by mohli dosiahnuť svoje ciele za menšie náklady a dobre navrhnuté príspevky na mobilné bývanie by mohli byť vhodnejšie než priame poskytovanie sociálneho bývania, pretože priamo neobmedzujú mobilitu obyvateľstva.

V neposlednom rade tohtoročné vydanie analýzy Cesta k rastu obsahuje kapitolu o zdravotnej starostlivosti (kapitola 6), čo je jeden z rozhodujúcich činiteľov pohody jednotlivca a dôležitá hybná sila dlhodobého hospodárskeho rastu. OECD zhromaždila nové komparatívne údaje jednotlivých krajín týkajúce sa politík a efektivity systémov zdravotnej starostlivosti, ktoré preukazujú, že v každej príslušnej krajine existuje priestor na zvýšenie efektivity verejných výdavkov na zdravotníctvo:

- V priemere v rámci OECD by sa očakávaná stredná dĺžka života pri narodení mohla zvýšiť o viac než dva roky pri zachovaní úrovne výdavkov na zdravotníctvo, ak by všetky krajiny dosiahli úroveň najvýkonnejších krajín.

- V prípade viac než tretiny krajín by pri zachovaní úrovne výdavkov na zdravotníctvo mohla vyššia efektívnosť predĺžiť strednú dĺžku do roku 2017 o toľko, o koľko sa predĺžila za posledných desať rokov.
- Alternatívne by zvýšenie efektivity systémov zdravotnej starostlivosti mohlo priniesť veľké úspory verejných výdavkov, a to v priemere až takmer dve percentá HDP.
- Žiaden typ systému zdravotnej starostlivosti systematicky neposkytuje vyššiu výkonnosť pri poskytovaní nákladovo efektívnej zdravotnej starostlivosti. To, čo rozhoduje, teda nie je ani tak systém, ako jeho riadenie. Politickí činitelia by sa mali snažiť o dosahovanie súdržnosti nastavenia politik prijímaním osvedčených postupov z rozličných systémov zdravotnej starostlivosti a ich prispôbovaním miestnym podmienkam. Medzinárodné porovnanie zvyrazňuje niekoľko zdrojov možného zvýšenia efektivity, napríklad zlepšenie koordinácie orgánov riadenia zdravotnej starostlivosti, upevňovanie pozícií kľúčových orgánov, zvýšenie hotovostných platieb, lepšie informácie o kvalite a cenách, reformy systémov platieb poskytovateľom alebo úpravu regulácií týkajúcich sa zdravotníckych pracovníkov a vybavenia.

© OECD

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD: www.oecd.org/bookshop

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights/

